

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Gultberget, Torsby kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610145 Gultberget
Mittpunktskoordinat:	1346394 - 6683197
Totalareal:	61 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekad enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Fensbol 1:12, 1:63, 1:105, 1:106, 1:195, 1:196, 1:223, 1:227, 1:238, 1:302, 1:391, 1:399 samt Vadge 3:1
Ägandeförhållanden:	Cirka 30 % ägs av staten och 70 % privat.

Beskrivning av området

Natura 2000-området är beläget på Gultbergets västsluttning. Fram till mitten av 1900-talet användes området till ängs- och betesmarker, vilka sedan successivt har växt igen. Stora vidkroniga träd av björk, asp, rönn, sälg och hägg vitnar om betesepoken. Spår av tidigare markanvändning i form av odlingsrösen och brukningsvägar förekommer även i terrängen. Idag utgörs området till stor del av naturskogsartad lövskog där gråal utgör det vanligaste trädslaget. Bestånd av barrträd förekommer även. Generellt sett är inslaget av döda och döende träd stort. Vegetationen är mestadels frodig och markfuktigheten hög, mycket beroende på berggrunden som består av den kalkinnehållande bergarten hyperit samt rörligt markvatten. Här påträffas arter som majbräken, träjon, lundarv, vildbalsamin, kransrams och stinksyska. Stora bestånd av strutbräken är karaktäristiskt för området. Utöver en artrik flora finns också en artrik och speciell fauna. Fjärilsfaunan och svampfloran har inventerats i området och resulterade i en imponerande artlista. Totalt hittades 236 arter storfjärilar och 57 arter småfjärilar. Bland dessa bedöms ett 20-tal vara av speciellt intresse ur naturvårdssynpunkt. Några av arterna som påträffades var gulryggig fälmätare, nätådrig parkmätare, pantermätare och brun gräsfjäril. Resultatet av svampinventeringen visade på 414 funna arter och av dem var 15 klassade som hotade. Ytterligare 25 svamparter betraktades som sällsynta eller skyddsvärda. Bland de hotade svamparna förekom bland annat vågticka, tvåfärgsnopping och dallerskål. Även fågelfaunan i området är rik och gynnas också den av lundartad vegetation.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
9010	Västlig taiga	44	58
9050	Örtrika, näringsrika skogar med gran av Fennoskandisk typ	5	2,6

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Gultberget är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna i detta Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål**
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar med en ostörd hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>
Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ (9050)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar med en ostörd hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>

**/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att naturtyperna *västlig taiga* och *örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ* ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång dikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen).
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:

- Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
- Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
- Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
- Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser för fåglar.

- Ostörd hydrologi och hydrokemi i sumpskogar och myrmarker.
- Näringsrika basiska jordar och/eller rörligt kalkhaltigt markvatten är en förutsättning för de örtrika granskogarna (naturtyp 9050).
- Påtaglig minskning av naturtypernas typiska arter och deras populationer får inte ske.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Natura 2000-området Gultberget omfattas av Gultbergets naturreservat. Reservatets föreskrifter förhindrar hot i form av skogsbruk och annan exploatering. Några direkta hot mot de ingående naturtyperna och dess arter förekommer därför inte. Indirekta hot i form av sur nederbörd och ökat kvävenedfall kan på sikt komma att påverka flora och fauna negativt. Åtgärder som sker i det runtomliggande skogslandskapet kan även indirekt utgöra hot mot Gultbergets naturtyper. Exempelvis kan skogsbruk utanför Natura 2000-området påverka hydrologin inom området.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna *västlig taiga* och *örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ* uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i Gultbergets Natura 2000-område.

Gällande regelverk 2006

- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Gällande beslut och föreskrifter till Gultbergets naturreservat.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB, hela Natura 2000-området.

Natura 2000-området omfattas av Gultbergets naturreservat, bildat 1999. Målet med reservatet är att bevara en lövskog med rik flora och fauna och däri ingående ovanliga och nationellt hotade djur- och växtarter. Lövskogsbestånd utvecklas fritt i reservatet och naturskogskaraktären förstärks över tiden i området. Granbestånd av kulturskogstyp avvecklas successivt och inväxt av gran som kan hota områdets lövskogskaraktär luckhuggs. Ytterligare bevarandeåtgärder ses i dagsläget inte som nödvändiga.

Bevarandestatus idag

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturtypens naturvärden är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och trivallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktionsskogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Gultberget

Den *västliga taigans* utgörs av löv- och barrbestånd i olika utvecklingsstadier. Trädskikt domineras i stora delar av lövträd; vanligast är gråal, men även säl, asp, björk och rönn förekommer. Mängden död ved varierar i området och kommer på sikt att öka. Fältskiktet är inom flera delar av högorttyp med arter som strutbräken, majbräken, gaffelbräken, svartbräken och träjon. Av övrig flora påträffas rödblåra, springkorn, kransrams, gullris och kungsljus. Bland typiska fågelarter som förekommer i området kan nämnas mindre hackspett, spillkråka och stjärtmes. Värt att notera är också att den akut hotade vitryggiga hackspetten tidigare har påträffats i området. Vad det gäller områdets förekomst av typiska kärlväxter och kryptogamer saknas information. Närmare inventering krävs för att kunna bedöma områdets bevarandestatus. På sikt torde dock naturtypen uppnå gynnsam bevarandestatus, då området får utvecklas fritt.

9050 Örtrika näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ

Nationellt

De naturvärden som är relaterade till naturtypen består ofta av ett artrikt fältskikt med kärlväxter och marksvampar. Rika orkidélokaler (t.ex. guckusko och norna) förekommer

främst i Jämtland. Områden med gammal skog och lång trädkontinuitet är ovanligt, men i de fall de förekommer har de även mycket höga naturvärden kopplade till grova träd, mycket död ved och stor artrikedom av främst svampar, lavar och insekter. I södra Sverige finns områden med lägre trädkontinuitet av gran, och där lövinslaget är större med bl.a. hassel. Detta beror på en kombination av jordmån, klimat och att skogarna ofta ligger på gammal inägomark som växt igen eller planterats.

Naturtypen är ojämnt fördelad över landet och utgörs i södra Sverige sällan av stora arealer. Naturtypen är vanligast i de kalkrika delarna av den boreala regionen, där Jämtlands län står för den absolut största arealen, speciellt av högörttypen. De kan då utgöra smala stråk i en mosaik tillsammans med t.ex. västlig taiga. Västerbottens-, Uppsala- och Stockholms län är andra delar av landet som hyser större mängd av denna skogstyp, och även i Örebro- och Södermanlands län förekommer den till viss del. Gotlands kalkbarrskogar betas ofta och faller då in under naturtypen.

Gultberget

Naturtypen förekommer inom ett mindre område centralt beläget i Natura 2000-området. Skogen består av blandskog, vilken domineras av gran. Bestånden är täta med stort inslag av torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier. Markfuktigheten är relativt hög och vegetationen frodig. Här förekommer ett flertal ormbunksarter, varav de typiska arterna strutbräken och majbräken. Andra arter som påträffas är springkorn, kransrams, dvärghäxört och rödblåra. Ingen närmare inventering av typiska arter har gjorts i området, varför bevarandestatusen är oklar men troligtvis gynnsam.

Uppföljning

För att bedöma naturtypernas bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Ett nationellt uppföljningsprojekt pågår. Komplettering kommer att ske då projektets riktlinjer och metoder är möjliga att tillämpa.

Bilagor

1. Natura 2000-områdets avgränsning
2. Ingående naturtypers utbredning (klart efter basinventeringen)

Referenser

- Ehrenroth, B. & Schützer, J. 1996. *Värmländsk natur- en reseguide*. Trio tryck, Örebro.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledning 9050* - Uppdaterat: 2003-07-07
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledning 9010* - Uppdaterat: 2003-02-13
- Naturvårdsverket. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000 - Version 4*: 2004-05-07.
- Värmlands Länsstyrelse, Miljöenheten. *Beslut och Skötselplan för Gultberget naturreservat*. Beslut 1999-11-01. Karlstad.
- Värmlands länsstyrelse, Miljöenheten. 1996. *Ditt Värmland – Natur och kulturlandskapet, Naturreservat i Värmlands län – Gultberget*. 1:a upplagan. NordNatur AB.